



سال پانزدهم، شماره ۵۱
پاییز ۱۳۹۴، صفحات ۶۳-۷۳

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر
فصلنامه علمی-پژوهشی فضای جغرافیایی

سوسن رسولی^۱
فهیمة نارنجچی شتربانی^۲

بررسی پتانسیل جغرافیایی استان آذربایجان شرقی در جذب گردشگر ورزشی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۳/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۷/۰۱

چکیده

ایران، جزو ده کشور اول جهان از نظر جذابیت‌های گردشگری است، در صورتی که سهم کشور ما از صنعت گردشگری جهان بسیار ناچیز است. هدف تحقیق شناسایی توان‌های توریستی و تعیین محدوده مناسب زمانی جهت جذب گردشگر ورزشی در استان آذربایجان شرقی می‌باشد. روش بررسی در این تحقیق، استفاده از مدل کی و ومپلو (Vamplew & Kay) است که در این روش به بررسی ارتباط عناصر اقلیمی با فعالیت‌های ورزشی نظیر شنا، ورزش‌های هوایی، فوتبال، دوچرخه سواری، چتر بازی، دوی جاده‌ای، و ورزش‌های سه‌گانه است. نتایج تحقیق نشان داد که در استان آذربایجان شرقی، ماه‌های اردیبهشت، خرداد، تیر، مرداد و شهریور شرایط مناسب اقلیم آسایش انسانی برای فعالیت‌های ورزشی مهیا است، ماه خرداد و تیر مناسب جهت ورزش‌های: شنا، فوتبال، دوچرخه سواری ورزش‌های هوایی، ماه‌های خرداد، تیر، مرداد، شهریور دارای اقلیم مناسب برای ورزش‌های شنا، فوتبال و ورزش‌های سه‌گانه (شامل شنا، دوچرخه سواری و دو میدانی) است. نتایج این تحقیق می‌تواند به برنامه‌ریزان اجرایی و برنامه‌ریزی مطلوب محیطی در جهت حفظ محیط زیست و افزایش کارایی بیش‌تر در جذب طبیعت گردان و به صورت تخصصی به گردشگری ورزشی کمک نماید.

کلید واژه‌ها: اکوتوریسم، طبیعت گردی، گردشگری ورزشی.

مقدمه

گردشگری ورزشی شاخه جدیدی از اکوگردشگری است که بسیار مورد علاقه و استفاده مردم دنیا واقع شده و به حرکت‌های مختلف ورزشی به صورت فعال و یا غیرفعال می‌گویند (رمضانی و فروغی، ۱۳۸۸: ۸۷) که با بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی به فعالیت‌های ورزشی نظیر اسکی، شنا، کوه‌نوردی، دامنه‌نوردی و ... می‌پردازند. گردشگری ورزشی بین ۵ تا ۱۰ درصد از تمام سفرها را به‌خود اختصاص می‌دهد و به‌عنوان یکی از سریع‌ترین بخش‌های جهانگردی شناخته شده است (اصفهانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۶۰)، و به علت درآمدزایی بالا، رقابت بسیار شدیدی را بین کشورها به‌وجود آورده است و کشورهای مختلف با توجه به نوع گردشگری منطقه و فراهم کردن امکانات بهتر، به دنبال جذب این نوع از گردشگری هستند (میری، ۱۳۹۰: ۳۳).

بسیاری از کشورها، با سرمایه‌گذاری فراوان، فواید و اثرات این صنعت را خوب درک کرده و به‌عنوان منبعی مهم جهت بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی (پاول امری^۳، ۲۰۱۰)، افزایش اشتغال، درآمد، توسعه زیرساخت‌ها (هینچ و هیگام^۴، ۲۰۰۶)، افزایش شهرت و برندسازی مقصد خود درآورده‌اند (کاپلانیدو^۵ و واندرزی؛ به نقل از زیتونلی و همکاران، ۱۳۹۰: ۷۲). به‌طوری که امروزه برخی از کشورها با توجه به پتانسیل‌های موجود و استعدادها در کشور خود اقدام به ایجاد مراکز ورزشی نموده‌اند، همانند کشورهای اتریش و سوئیس که به لحاظ شرایط اقلیمی مناسب، میزبان ورزش‌های نظیر اسکی، هاکی و کوه‌نوردی، کشور کره در ورزش‌های رزمی خصوصاً تکواندو و کشور ژاپن با برگزاری مسابقات اسکی توانسته‌اند تعداد کثیری از جهانگردان ورزشی را به منطقه خود جلب و از این طریق هر ساله درآمد بسیاری را نصیب کشور خود کنند (گیسون^۶، ۲۰۰۶). هم‌چنین کشور ترکیه با تدوین استراتژی‌های معین توانسته در سال ۲۰۰۷ با برگزاری اردوهای مقدماتی ورزشی ۱۲۰۰ تیم ورزشی را به‌خود جلب کرده و مبلغی برابر با ۶ میلیون دلار از این طریق کسب نماید (ایچز^۷ و همکاران، ۲۰۱۰).

در کشور ما نیز در کنار هزاران نوع جاذبه گردشگری و تاریخی که وجود دارند از لحاظ پتانسیل‌های لازم جهت راه اندازی فعالیت‌های مختلف ورزشی نیز در سطح بسیار مطلوبی قرار داریم. به نحوی که متاثر از شرایط متنوع اقلیمی، توانایی راه اندازی و ایجاد سایت‌های بسیار عظیم و مجهز ورزشی در کشور در نقاط مختلف وجود دارد؛ اما متأسفانه توجه چندانی به این امر نگردیده است. مدیریت قوی و برنامه‌ریزی جامع به همراه لزوم اعتقاد به شکل‌گیری این گونه فعالیت‌های ورزشی، می‌تواند راهگشای ما در این زمینه باشد (مرادی، ۱۳۸۵). براساس برنامه

3- Powel Emri
4- Hich&Higam
5- Kaplanido
6- Gibson
7- Icoz

چهارم توسعه، کشور ایران باید تا سال ۲۰۲۴ سالانه میزبان حداقل ۲۰ میلیون گردشگر در سال باشد، که در این میان نمی‌توان از سهم و جایگاه ورزش و برگزاری تورنمنت‌های ورزشی به سادگی گذشت (پارسی‌پور و قاسمی، ۱۳۸۴). ایران به دلیل داشتن شرایط جغرافیایی مطلوب، توانایی پذیرایی خیل عظیمی از کوهنوردان شکارچیان دوچرخه‌سواران، بیابان‌گردان، قایقرانان، طبیعت‌گردان و اسکی‌بازان را داراست که می‌تواند در افزایش بهره‌وری اقتصادی، رفع نیازهای اجتماعی و تفریحی، ایجاد صلح و دوستی میان ملت‌ها و ثبات سیاسی مؤثر واقع گردد (حمیدی و همکاران، ۱۳۸۹).

استان آذربایجان شرقی به دلیل دارا بودن تنوع اقلیمی و زیستی، وضعیت توپوگرافیکی بی‌نظیر، وجود جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی، توانمندی‌های فراوانی را برای جذب گردشگر و خصوصاً گردشگری ورزشی را داراست و با توجه به جاذبه‌های گردشگری ورزشی خاص، می‌توانند مورد توجه ورزشکاران و گردشگران واقع شده و به‌عنوان مقصدی برای گذران اوقات فراغت با انگیزه تفریح و استراحت انتخاب شوند و در دوره زمانی خاص، تعداد کثیری از گردشگران را به خود جلب کنند. این استان به سبب ویژگی‌های جغرافیایی و توپوگرافیکی، دارای پستی و بلندی‌های طبیعی فراوان و چشم‌گیری است که وجود کوهستان‌های کم‌نظیر، رودخانه‌های خروشان، چشمه‌های آب معدنی و دره‌های سرسبز و فرح‌بخش از مشخصات بارز آن است. سهند که ملقب به عروس کوهستان‌های ایران است، در این استان قرار گرفته و در فصل‌های مختلف جاذبه‌ها و چشم‌اندازهای خاص کوهستانی را به نمایش می‌گذارد. منطقه کوهستانی سهند، پوشیده از گیاه، چمن، گل و مرتع بوده و در بهارن به گلزار بی‌نظیر و بی‌همتایی تبدیل می‌شود. مراتع سهند بهترین مکان برای ایلات و عشایر جنوب آذربایجان و منطقه بناب و میاندوآب و مهاباد به‌شمار می‌آید. لبنیات و پنیر ليقوان و عسل مرغوب در تمام روستاهای تابعه سهند و سهندآباد، محصول وجود گیاهان معطر و آب‌وهوای کم‌نظیر و بیلاقی سهند است. در بهار و تابستان، بیش‌تر دره‌ها و دشت‌های استان مورد استفاده گردشگری و تفریحی قرار می‌گیرند. دره‌ها با پوشش گیاهی دل‌انگیز، کشت‌زارهای سرسبز، باغ‌های گل و میوه، رودخانه‌های روان و چشمه‌های جوشان؛ با چشم‌اندازهای زیبا از منابع طبیعی و جهانگردی به‌شمار می‌آیند. استان آذربایجان شرقی به دلیل شرایط زمین‌شناختی، از کانون‌های مهم آب معدنی و آب گرم به‌شمار می‌آید و در قسمت‌های مختلف این استان آب‌های گرم متعدد با خواص ویژه وجود دارد که در طی سالیان دراز مورد استفاده گردشگران و مردم به‌ویژه اهالی منطقه بوده است. از خصوصیات مهم این استان از نظر گردشگری ورزشی، تجمع

جلوه‌های زیبای خلقت در یک مکان می‌باشد. مانند آبشارها، آبگرم‌ها، جزایر و سواحل، جلگه‌ها و دشت‌های هموار، مناطق نیمه بیابانی وسیع، رودخانه‌ها، دریاچه‌ها، تالاب‌ها و سدهای پرآب و هزاران جاذبه دیگر که قابلیت گسترش هر نوع ورزشی را امکان‌پذیر ساخته و موجب شده در هر زمان از فصول سال در گوشه‌های مختلف آن به ورزش‌های متنوع و گوناگونی پرداخت. همچنین، برگزاری تورهای دوچرخه‌سواری و اتومبیل‌رانی در سطوح ملی و بین‌المللی، هزاران نفر را از تمام نقاط کشور حتی کشورهای همسایه به خود جلب کرده، از جایگاه ویژه‌ای از نظر پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل گردشگری ورزشی در کشور حتی در جهان برخوردار است. لذا برای تسریع در این فعالیت، پژوهش و شناسایی مناطقی که دارای پتانسیل‌های بالفعل و بالقوه در بخش گردشگری ورزشی هستند، برای سرمایه‌گذاری و جذب گردشگران جهت توسعه این صنعت ضروری به نظر می‌رسد.

پیشینه پژوهش

در زمینه گردشگری ورزشی در دنیا مطالعات زیادی صورت گرفته که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد. نوگوا^۸ و دیگران (۱۹۹۶) در تحقیقی متوجه شدند که «عشق به ورزش» و «سلامتی و تندرستی» دو عامل سوق‌دهنده گردشگران ورزشی فعال محسوب می‌شوند. وستربک و همکاران (۲۰۰۱) در تحقیقات خود قابلیت‌ها و ظرفیت‌های گردشگری ورزشی را عاملی مهم در توسعه صنعت گردشگری ورزشی ذکر کرده‌اند. کیو در سال ۲۰۰۳ در بررسی گردشگری ورزشی در قاره آفریقا، عنوان کرد که بعضی از کشورهای شمال آفریقا همانند مراکش، تونس، مصر و دیگر کشورهای قاره همانند کنیا و آفریقای جنوبی، با استفاده از فرصت‌های موجود برای بهره‌برداری از گردشگری ورزشی متکی بر جاذبه‌های طبیعی ورزشی، مدت زمان، فصل و درآمد حاصل از گردشگری را به مقدار چشم‌گیری افزایش داده‌اند. یاماگوشی^۹ (۲۰۰۵) در پژوهشی به بررسی دلایل، انگیزه‌ها، و محدودیت‌های مسافرت‌کنندگان در قالب گردشگران ورزشی پرداخت. وی نتیجه گرفت که در هر مطالعه مربوط به برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری باید دلایل، فرصت‌ها و موانع در مورد گردشگران ورزشی شناسایی شوند.

همچنین در ایران پژوهش‌های صورت گرفته که از جمله می‌توان به: عسگری (۱۳۸۵) در تحقیق خود با عنوان بررسی نقش توانمندی‌های استان تهران در گردشگری ورزشی کشور بیان می‌کند که موقعیت جغرافیایی طبیعی استان تهران به گونه‌ای است که امکان توسعه انواع گردشگری ورزشی اعم از بیابان‌گردی، کوهنوردی، ورزش‌های کوهستانی-آبی، اسکی و غیره در آن وجود دارد. فرج زاده اصلو کریم پناه (۱۳۸۷) در زمینه پهنه‌بندی مناطق مناسب

8- Nogowa

9- Yamaguchi

توسعه اکوگردشگری و فعالیت‌های ورزشی طبیعت محور در کشور به پهنه‌بندی مناطق مناسب فعالیت کوهنوردی، دامنه‌نوردی، اسکی و ورزش‌های زمستانی و ورزش‌های آبی در استان کردستان پرداختند. قیامی‌راد و محرم‌زاده (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی نقش عوامل موثر بر توسعه گردشگری ورزشی از دیدگاه مدیران و دست‌اندرکاران ورزش کشور ایران و استرالیا پرداختند و در پایان به این نتیجه رسیدند که یکی از مهم‌ترین دلایل موفقیت کشور استرالیا در جلب گردشگران ورزشی در این کشور، همکاری دقیق و برنامه‌ریزی شده سازمان‌های متولی گردشگری و سازمان‌های متولی ورزش این کشور است.

امروزه استان آذربایجان شرقی به‌عنوان یکی از قطب‌های گردشگری کشور با طبیعت زیبا و جاذبه‌های فراوان در غرب کشور و در دامنه رشته‌کوه‌های زاگرس از توپوگرافی متنوعی برخوردار است که با شناخت پتانسیل‌های محیطی و برنامه‌ریزی آن‌ها می‌توان گام‌های اساسی را برای ارتقای انواع گردشگری از جمله گردشگری ورزشی در استان برداشت. پژوهش حاضر سعی دارد با استفاده از مولفه‌های توپوگرافیکی منطقه به بررسی پتانسیل جغرافیایی استان در جذب توریست ورزشی و به معرفی قابلیت‌های استان در برگزاری فعالیت‌های ورزشی طبیعت محور و پهنه‌بندی مناطق مناسب توسعه اکوگردشگری بپردازد.

مواد و روش‌ها

برای بررسی پتانسیل جغرافیایی استان آذربایجان شرقی در جذب گردشگری ورزشی، از نقشه‌های توپوگرافی سازمان جغرافیایی و آمار هواشناسی ایستگاه‌های مختلف در دوره آماری (۱۳۹۰-۱۳۸۰) مورد بررسی قرار داده شد و از روش کی و ومپلو^{۱۰} (۲۰۰۲) برای ماه‌های مناسب برای انجام هر فعالیت ورزشی استفاده شد. در این روش به بررسی ارتباط عناصر اقلیمی با فعالیت‌های ورزشی مانند شنا، ورزش‌های هوایی، فوتبال، چتربازی، دوچرخه‌سواری، دوی جاده‌ای و ورزش‌های سه‌گانه (شامل شنا، دوچرخه‌سواری و دو صحرایی) پرداخته شده است. جهت مقایسه دقت این روش، داده‌های آن با روش بیکر، که نشان‌دهنده قدرت سردکنندگی هوای محیط می‌باشد، نیز مقایسه شده است

و برای مطالعات بیشتر می‌توان با دیگر روش‌های سنجش اقلیمی مانند روش الگی (۱۹۷۳)، گیونی، اوانز، و دمای موثر، فریتاس (۱۹۸۵، ۱۹۷۹) و پیری (۲۰۰۰) و ... نیز مورد مقایسه قرار داد.

کی و ومپلو (۲۰۰۲) این روش را برای بررسی تأثیرات عناصر اقلیمی در یک گروه از ورزش‌ها در انگلستان تحقیق و اجرا نموده‌اند. رضانی و فروغی (۱۳۸۸) با استفاده از این روش به بررسی ارتباط عناصر اقلیمی با فعالیت‌های ساحلی ورزشی نظیر شنا، ورزش‌های هوایی، فوتبال، چتر بازی و دوی جاده‌ای در نوار ساحلی انزلی پرداخته‌اند. در این روش ۵ داده اقلیمی درجه حرارت، فشار هوا، باد، بارندگی و مه مورد بررسی قرار داده می‌شوند تا با تعیین بازه‌ای تقریبی میزان تأثیرگذاری هر یک از آن‌ها بر گروه‌های مختلف ورزشی در ۵ دسته (تأثیرات خفیف، کم، قابل ملاحظه، مهم و زیاد) تقسیم شده است، مشخص شود. کی و ومپلو تلاش کرده‌اند تا با ارائه این الگوی زمان مناسب انجام هر یک از این فعالیت‌های ورزشی به لحاظ آسایش اقلیمی ارائه نمایند تا با تغییرات اقلیمی در نواحی مختلف استان بتوان محدوده زمانی مناسب برای انجام هر یک از این فعالیت‌های ورزشی آگاهی یافت. در این تحقیق از ۷ رشته ورزشی که بیش‌تر در سطح استان آذربایجان شرقی مطرح‌اند و ارتباط بیش‌تری با جذب گردشگری ورزشی دارند استفاده شده است. در جدول ۱ ارزیابی موضوعی تأثیر پارامترهای آب‌وهوایی بر هر یک از این رشته‌های ورزشی با روش کی و ومپلو آمده است.

جدول ۱- ارزیابی موضوعی تأثیر پارامترهای آب و هوایی بر هر یک از این رشته‌های ورزشی با روش کی و ومپلو

رشته ورزشی	فشار هوا	دما	باد	بارندگی	مه
شنا	۱	۵	۲	۱	۱
ورزش‌های هوایی	۱	۵	۵	۱	۴
فوتبال	۲	۴	۳	۵	۴
چتربازی	۲	۳	۳	۴	۴
دوچرخه‌سواری	۲	۲	۴	۲	۴
دوی جاده‌ای	۲	۳	۵	۴	۴
ورزش‌های سه‌گانه	۱	۱	۱	۱	۱

۱: خفیف، ۲: کم، ۳: قابل ملاحظه، ۴: مهم و ۵: زیاد

در جدول ۲ بازه‌های این ۵ گروه بر اساس مدل کی و ومپلو آمده است.

جدول ۲- بازه های ۵ گروه اقلیمی مدل کی و ومپلو

مه	بارندگی (میلی متر)	سرعت وزش باد (متر بر ثانیه)	دما (درجه سانتی- گراد)	فشار هوا (بار)	میزان اهمیت	میزان تاثیر گذاری
≥ 1	۳۰-۹۰	<۰/۵	<۱۰	۱۰۱۴-۱۰۰۵	۱	خفیف
≥ 2	۹۰-۱۵۰	۰/۵-۱/۵	۱۰-۱۵	۱۰۱۲-۱۰۲۰	۲	کم
≥ 3	۱۵۰-۲۰۰	۱/۳-۲	۱۵-۲۰	۱۰۲۰-۱۰۳۵	۳	قابل ملاحظه
≥ 4	۲۰۰-۳۰۰	۲-۲/۴	۱۰-۲۴	۱۰۳۵-۱۰۴۵	۴	مهم
≥ 5	>۳۰۰	>۲	۱۵-۲۴	<۱۰۴۵	۵	زیاد

روش بیکر که در سال ۱۹۷۲ بر اساس رابطه زیر ارائه شده است به تهیه نقشه تحریکات بیوکلیماتیک کشور آلمان پرداخته است و در سطح بین المللی از اعتبار بالایی برخوردار است.

$$CP=(0.26+0.34)(36.5-T)$$

که در این رابطه CP میزان قدرت سردکنندگی محیط با توجه به تفاوت دمای بدن با دمای هوا می باشد و شاخص تشخیص آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳- درجه حرارت سردکنندگی محیط و آستانه تحریک بیوکلیماتیکی بر حسب روش بیکر

نوع تحریک بیوکلیمایی	وضعیت هوا	قدرت سردکنندگی (CP)
فشار	داغ، گرم، شرجی و نامطبوع	۰-۴
آسایش	گرم و قابل تحمل	۵-۹
آسایش	ملایم و مطبوع	۱۰-۱۹
تحریک ملایم	خنک	۲۰-۲۹
تحریک متوسط	سرد	۳۰-۳۹
به طور متوسط فشار دهنده	خیلی سرد	۴۰-۴۹
شدیدا فشار دهنده	سرما نامطبوع	۵۰-۵۹
غیر قابل تحمل	سرما زیاد غیر قابل تحمل	۶۰-۶۹

یافته‌ها و بحث

نتایج بررسی‌های صورت گرفته بر اساس مدل کی و ومپلو در جدول ۴ نشان می‌دهد که شرایط اقلیمی مناسب برای فعالیت‌های ورزشی در استان آذربایجان شرقی، زمان مناسب به لحاظ آسایش اقلیمی بیوکلیمای انسانی و انجام فعالیت‌های ورزشی حداقل ۵ ماه در سال برای ماه‌های اردیبهشت، خرداد، تیر، مرداد و شهریور وجود دارد. با توجه به نتایج مدل کی و ومپلو ماه خرداد و تیر مناسب جهت ورزش‌های: شنا، فوتبال، دوچرخه‌سواری ورزش‌های هوایی، ماه‌های خرداد، تیر، مرداد، شهریور دارای اقلیم مناسب برای ورزش‌های شنا و فوتبال و ورزش‌های سه‌گانه (شامل شنا، دوچرخه سواری و دومیدانی) است.

جدول ۴- نتایج بررسی صورت گرفته بر اساس مدل‌های بیکر، کی و ومپلو

روش	شهریور	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	اسفند	بهمن	دی	آذر	آبان	مهر
کی و ومپلو	*	*	*	*	*	*	-	-	-	-	*	*
بیکر	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-
ماه‌های مناسب	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-

با توجه به نتایج تحقیق می‌توان پنج ماه از سال (اردیبهشت، خرداد، تیر، مرداد و شهریور) شرایط اقلیمی پایدار و مناسب آسایش بیوکلیماتیک انسانی برای گردشگری ورزشی در استان آذربایجان شرقی وجود دارد. این دوره زمانی با توجه به ارزیابی اقتصادی آن، به مدیران اجرایی و برنامه‌ریزان کمک نموده تا به صورت بهینه‌ای اقدامات لازم را در راستای فراهم ساختن تمهیدات لازم انجام دهند و در صورت داشتن ارزش افزوده مناسب قبل از ساخت و ساز، نیاز به مطالعات محیطی بوده تا از اثرات تخریب حداقلی برخوردار گردد. استان آذربایجان شرقی با داشتن اقلیمی متنوع در مقایسه با نواحی خشک و نیمه‌خشک ایران می‌تواند در طول دوره گرم سال پذیرای تیم‌ها و گروه‌های ورزشی مختلف بوده و به عنوان یک ناحیه توریستی فرا منطقه‌ای عمل کند و تیم‌های ورزشی با صرف هزینه بسیار پایین‌تر از آن چه برای استفاده از امکانات مشابه در کشورهای همسایه (مانند ترکیه) صرف می‌کنند در خروج ارز از کشور و ریسک بالای مسافرت‌های هوایی و زمینی صرفه جویی اقتصادی را در دستور کار داشته باشند.

با توجه به جوان بودن علم گردشگری ورزشی و کاربردی بودن آن، در جهت تحقق اهداف اقتصادی و فرهنگی می‌توان امید داشت که با بررسی‌های دقیق و علمی در آینده نه چندان دور شاهد پیشرفت‌های قابل توجهی در زمینه گردشگری ورزشی و جذب گردشگران داخلی و خارجی بود. با نگرش به اهمیت جهانی صنعت گردشگری

ورزشی، استان آذربایجان شرقی ما به دلیل تنوع چشم اندازهای طبیعی می تواند به صورت یکی از قطب های گردشگری ورزشی منطقه و در سطح خاورمیانه مطرح شود و هر ساله میلیون ها توریست را به سوی خود جلب نماید. این امر همچنین باعث رونق اقتصادی و عمرانی مناطق دارای جاذبه های گردشگری ورزشی کشور می گردد. لذا برای رفع موانع موجود در برنامه ریزی گردشگری ورزشی در کشور و توسعه آن، به نظر می رسد موارد زیر در توسعه گردشگری ورزشی کشور موثر واقع شود: از این رو می توان پیشنهادهایی به صورت زیر ارائه داد تا راهگشای تحقیقات آتی و استفاده از نتایج این تحقیق باشد:

- برگزاری ورزش های چندگانه در نقاط ساحلی استان آذربایجان شرقی.
- برگزاری کمپ های ورزشی جهت استقرار ورزشکاران در سطوح منطقه ای، ملی و بین المللی.
- استفاده از افراد متخصص و آگاه به شرایط استاندارد محیط فعالیت های ورزشی فضای باز از جمله جاده سازی و پیست سازی استاندارد جهت تمرینات و مسابقات دوی جاده ای، دو چرخه سواری و ورزش های چندگانه.
- انتخاب چند منطقه به عنوان سایت های تخصصی ورزش های خاص. به عنوان نمونه می توان به منطقه سرعین و ارتفاعات سهند برای برقراری کمپ های استاندارد فوتبال اشاره داشت.
- تشویق و ترغیب سرمایه گذاران داخلی و خارجی.
- برگزاری جشنواره ها و همایش های اکوتوریستی ورزشی برای معرفی توان محیطی.

منابع

- اصفهانی، نوشین (۱۳۸۷)، «تحلیل عوامل مؤثر بر جهانگردی ورزشی ایران ارائه‌ی مدل برنامه‌ریزی استراتژیک»، رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- پارسی‌پور، سولماز؛ قاسمی، حمید (۱۳۸۴)، «گردشگری ورزشی»، مجموعه مقالات دومین کنفرانس مدیریت ورزشی، اصفهان، صص ۱-۲.
- حمیدی، مهرزاد؛ رضوی، محمدحسین؛ امیرنژاد، سعید؛ شفیع‌زاده، شهرام (۱۳۸۹)، «تبیین استراتژی گردشگری ورزشی کشور (ایران)»، پژوهش‌نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، شماره ۱۲، صص ۶۸-۵۱.
- رضوانی، بهمن؛ فروغی، پریسا (۱۳۸۸)، «شناخت پتانسیل اقلیمی گردشگری ورزشی در نوار ساحلی انزلی»، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی گروه جغرافیا، شماره ۲، صص ۸۷-۹۱.
- زیتونلی، عبدالحمید؛ هنری، حبیب؛ فراهانی، ابوالفضل (۱۳۹۰)، «شناسایی توانمندی‌های گردشگری ورزشی استان گلستان»، پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، شماره ۱، صص ۸۳-۷۱.
- فرج‌زاده اصل، منوچهر؛ رفیق پناه، کریم (۱۳۸۷)، «تحلیل پهنه‌های مناسب توسعه اکوگردشگری در استان کردستان»، فصلنامه جغرافیای طبیعی، شماره ۳۵، صص ۵۰-۳۳.
- قیامی‌راد، امیر؛ محرم‌زاده، مهرداد؛ حسین پور، باقر (۱۳۸۷)، «رابطه دیدگاه مدیران ورزشی و مدیران گردشگری کشور و عوامل گردشگری در ایران»، فصلنامه المپیک، شماره ۲، صص ۲۸-۲۲.
- مرادی، سیمین (۱۳۸۵)، «ورزش، شهر و گردشگری»، اولین همایش ملی شهر و ورزش، اصفهان، دانشگاه اصفهان، مهرماه ۱۳۸۵، صص ۲۶-۲۳.
- میری، سیمه (۱۳۹۰)، «تحلیلی بر گردشگری منطقه اورامانات (با تاکید بر امکان سنجی مناطق گردشگری) با استفاده از تاپسیس نمونه موردی پاوه»، پایان‌نامه کارشناس ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- عسگری، رسول (۱۳۸۵)، «بررسی نقش توانمندی‌های استان تهران در گردشگری ورزشی کشور»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران.
- Higam, J., Hinch, T., (2006), "Sport and tourism reserch: A geographic approach", *Journal of Sport & Tourism*, 11 (1): 31-49.
- Icoz, O., Gunlu, E., Oter, Z., (2010), "Sport tourism destinations as brand and factors affecting destination choices of soccer teams," *5th International Congress on Business, Economic and Management*.
- Freitas, C.R., (1979), "Human climates of northern China", *Atmospheric Environment*, 13: 71-77.

- Freitas, C.R., Dawson, N.J., Young, A.A., Mackey, W.J., (1985), "A Microclimate and heat stress of runners in mass participation events", *Journal of Climate and Applied Meteorology*, 24: 184-191.
- Gibson, H., (2006), "*Sport tourism: Concepts and Theories*", Oxon, Routledge.
- Nogowa, H.Y., Yamguchi, Y., (1996)., "An empirical research study on Japanese sport tourism in sport-for-all events: case studies of a single-night event and a multiple-night event", *Journal of Travel Research*, 35: 46-54.
- Westerbeek, H., M., Turner, P., Ingerson, L., (2001), "Key Success Factors in Bidding for Hallmark Sporting Events", *International Marketing Review*, 19 (3): 303-322.
- Yamaguchi, Y., (2005), "Sport tourism, sport volunteer and sport for all", *Journal of Asian Sport for all*, 1: 29-36.